

DANDIEDINMONTINTERRIERI

ROTUKOHTAINEN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA VUOSILLE 2026–2030

Hyväksytty Dandiedinmontinterrierit - DDT ry:n yleisessä kokouksessa 19.3.2025.
Suomen Kenneliton Jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 15.10.2025.

SISÄLTÖ

1.	YHTEENVETO	3
2.	RODUN TAUSTA	4
3.	JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	5
4.	RODUN NYKYTILANNE	6
	4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	6
	4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöomaisuudet	10
	4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	10
	4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	10
	4.2.4 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta ...	11
	4.3. Terveys ja lisääntyminen	11
	4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	11
	4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	11
	4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	14
	4.3.4 Lisääntyminen	15
	4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	15
	4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	15
	4.4. Ulkomuoto	15
5.	YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	17
6.	JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	18
	6.1 Jalostuksen tavoitteet	18
	6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	18
	6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	18
	6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	19
	6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	19
7.	LÄHTEET	20
8.	LIITTEET	20

1. YHTEENVETO

Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on kartoittaa dandiedinmontinterrierin jalostuksellinen tilanne Suomessa, asettaa rodulle jalostukselliset tavoitteet sekä etsiä keinoja niiden saavuttamiseksi. Ohjelma on laadittu Suomen Kennelliiton ja sen jalostustieteellisen toimikunnan ohjeen mukaisesti. Se on käsitelty ja hyväksytty Dandiedinmontinterrierit - DDT ry:n yleisessä kokouksessa 19.3.2025, ja on Suomen Terrierijärjestön 25.3.2025 sekä Suomen Kennelliitto-Finska Kennelklubben ry:n jalostustieteellisen toimikunnan 15.10.2025 hyväksymä.

Tätä ohjelmaa laadittaessa on käytetty hyväksi Kennelliiton jalostustietojärjestelmää, edellistä JTO:ta sekä vuosina 2023 ja 2024 tehtyjä terveystarkastuksia, joita käsitellään luvussa 4.

Dandiedinmontinterrieri on maailmanlaajuisestikin populaatioiltaan pieni rotu, ja rodun tulevaisuus herättää huolta harrastajien keskuudessa. Kotimaassaan rotu on ollut The Kennel Clubin uhanalaisten rotujen listalla (vulnerable breeds list) vuodesta 2003 lähtien.

Jalostuksen suurin haaste onkin estää geenipoolin kapeneminen entisestään sekä rodun säilyttäminen mahdollisimman elinvoimaisena. Lisähaasteita Suomessa tuo uusi eläinten hyvinvointilaki ja sen toimeenpanoa koskeva asetus sekä näihin mahdollisesti liittyvät rajoitukset rodun kasvattamiselle, koska kyseessä on kondrodystrofinen rotu.

2. RODUN TAUSTA

Dandie on kotoisin Skotlannin ja Englannin rajaseudulta, samalta alueelta kuin moni muukin terrierirotu, ja yleisimmän teorian mukaan se polveutuu alueelle tyyppillisistä karkeakarvaisista terriereistä. Ilmeisesti näiden seutujen asukkaat harjoittivat jo varhain jonkinlaista harkittua jalostusta, jonka tavoitteena oli mahdollisimman tehokas, karkeakarvainen, matalaraajainen koira pienpetojen ja tuhoeläinten metsästykseen. Varmaa tietoa rodun synnystä ei siis ole, vain erilaisia teorioita, joista yleisimmät ovat:

1. Dandie on syntynyt Manner-Euroopasta tulleiden mustalaisten käsissä karkeakarvaisen rajaseudun terrierin ja mäyräkoiran risteytyksenä. Tämän teorian esittivät J.H. Walsh ja Thomson Gray kirjassaan "Dogs of Scotland".
2. Dandie on saanut alkunsa mäyräkoiran ja saukko-koiran tai welsh harrierin risteytyksestä. Tämän teorian puolustukseksi on esitetty dandien "ajokoiraomainen" hännän asento sekä korvien asento ja kiinnityskohta.
3. "Puhdasrotuteorian" mukaan dandie on kehitetty alueella jo olleista koirista ilman vieraiden rotujen vaikutusta. Tämä teoria on saanut eniten kannatusta, todennäköisesti sen vuoksi, että sen kannalla oli kaksi varhaista rodun harrastajaa: E. Bradshaw-Smith ja Charles Cook. Cook kirjoitti rotua käsittelevän kirjan vuonna 1885, ja näillä kahdella oletettiin olevan hallussaan tarkempaa perimätietoa.

1800-luvun loppupuolella puhdasrotuisten koirien kasvatusta yleistyi, ja samoihin aikoihin perustettiin myös ensimmäiset rotuyhdistykset. The Dandie Dinmont Terrier Club perustettiin 17.11.1875 ja se on yksi maailman vanhimmista rotuyhdistyksistä. Ensimmäinen rotumääritelmä hyväksyttiin yhdistyksen kokouksessa 5.9.1876. Siihen tehtiin muutamia lisäyksiä 1800-luvun lopussa ja myös sen jälkeen on tehty pieniä muutoksia, mutta pääpiirteissään nykyinen rotumääritelmä on edelleen alkuperäisen kaltainen. Rodun käyttötarkoitus on vuosien varrella kuitenkin muuttunut, ja nykyisin dandiedinmontinterrieri on useimmiten seurakoira, ei metsästyskoira.

Dandiedinmontinterrieri tuotiin Suomeen ensi kertaa 1963, jolloin Laila Birgers (kennel of Biri) toi Englannista uroksen Gay Donald of Kitewood ja nartun Heatherdell Lucky Charm. Näillä hän aloitti kasvatustyön, joka jatkui muutaman pentueen voimin vuoteen 1975 saakka. 1970-luvun alussa Heikki Rahikainen (kennel Ritakummun) kasvatti pari pentuetta ja 1970-luvun lopulla Marja Tenho (kennel Old House) niinikään kaksi pentuetta; Old House -koirien takana olivat Ruotsin tuonti Ivanhoe le (kasv. Ewa Walldie-Hedlund) ja Englannista tuotu Senacre Beachcomber. Kanta pysyi kuitenkin varsin pienenä, ja valitettavasti nämä ensimmäiset suomalaiset dandiet eivät juurikaan näy nykyisen koirakantamme taustalla.

Suomen nykyinen dandiekasvatusta alkoi 1980-luvulla Ruotsista tuotujen koirien avulla. Vuonna 1982 Jarmo ja Kyllikki Aho toivat sinappiuroksen Big-Gobbler, joka polveutuu isänsä puolelta Laila Birgersin of Biri-koirista, ja pari vuotta myöhemmin myös Jonas Wiborgilta pippurinartun Mary-Eardley. Ahojen Weggelvius-kenneliin syntyi ensimmäinen pentue 1987, ja samana vuonna syntyi Marja ja Nunu Talvitien (kennel Winterway's) ensimmäiset dandiepennut. Niiden emä oli Tomells Such A Mayflower (kasv. Ulla Wolter), josta tuli monien nykyisten dandien kantaäiti. Vuosikymmenen lopulla tuotiin myös useita koiria ulkomailta ja dandien määrä lisääntyi huomattavasti: 1987 rekisteröitiin 8 dandia, vuonna 1989 rekisteröintejä oli jo 22.

1990-luvulla kasvatustyö laajeni nopeasti. Rodun pariin tuli lukuisia uusia kasvattajia lähes vuosittain, rekisteröintimäärät pysyivät korkeina koko vuosikymmenen ajan ja huippuvuosi oli 1994, jolloin rekisteröitiin tasan 50 pentua. 2000-luvulle tultaessa määrä jälleen laski ja on viimeisten parinkymmenen vuoden aikana vaihdellut melkoisesti: pohjanoteeraus oli 2017 jolloin pentuja syntyi vain 9, huippu puolestaan 48 syntynyttä pentua vuonna 2019. Keskimäärin v. 2000–2024 on syntynyt vuodessa noin 26,5 pentua.

Kymmenen viime vuoden aikana rotua on kasvattanut 18 kasvattajaa, joista 11 on koko toimintansa aikana kasvattanut vähintään viisi dandiepentuetta ja kolme on kasvattanut vähintään 15 pentuetta. Viiden viime vuoden aikana pentueita on syntynyt 17 kasvattajalle.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rodun harrastajilla on ollut yhdistystoimintaa jo 1980-luvun lopulta saakka. Dandiedinmontinterrierit – DDT ry perustettiin 1995 ja merkittiin yhdistysrekisteriin 18.12.1996. Yhdistys on Suomen Kennelliitto ry. – Finska Kennelklubben r.f.:n ja Suomen Terrierijärjestö r.y. – Finlands Terrierorganisation r.f.:n jäsen. Toiminta kattaa koko maan. Jäsenmäärä on vaihdellut, 2000-luvun alussa se oli enimmillään hieman yli 120 tienoilla ja on pysytellyt viimeisten viiden vuoden aikana 75–85 välillä.

Yhdistyksen hallitukseen kuuluvat puheenjohtaja ja kuusi varsinaista jäsentä sekä kaksi varajäsentä. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan ja keskuudestaan tai hallituksen ulkopuolelta sihteerin sekä rahastonhoitajan.

Yhdistyksen tiedotustoimintaan kuuluu muutaman kerran vuodessa ilmestyvä jäsenlehti. Lisäksi yhdistyksellä on oma palsta Suomen Terrierijärjestön Terrilife-lehdessä (ilm. 3–4 kertaa vuodessa) sekä Internet- ja Facebook-sivut.

Jalostustoimikuntaan kuuluu neljä yhdistyksen syyskokouksen valitsemaa jäsentä. Jäsenten toimikausi on kaksi vuotta, ja jäsenistä kaksi on aina kerrallaan erovuorossa. Toimikunnan tehtävänä on

- vastata JTO:n ylläpitoa varten tarvittavasta seurannasta ja tilastoinnista,
- ylläpitää listaa siitoskäyttöön saatavilla olevista uroksista jäsenten ilmoitusten perusteella,
- antaa kasvattajan pyytäessä ei-sitovia ehdotuksia soveltuvista uroksista,
- seurata rodun tilannetta ulkomailla ja pitää yhteyttä ulkomaisiin rotujärjestöihin,
- tiedottaa jalostukseen liittyvistä asioista jäsenistölle.

Jalostustoimikunnan jäsenet on valittu tehtävään rodun kasvattajien ja harrastajien joukosta kiinnostuksen ja osallistumismahdollisuuksien perusteella, lisäksi mukana on tuomarikoulutuksesta vastaava tuomarijäsen.

4. RODUN NYKYTILANNE

Rodun nykytilanteen kartoittamiseksi Jalostustoimikunta kannusti omistajia vastaamaan Kennelliiton terveystarkastukseen vuoden 2023 aikana ja pyysi tämän jälkeen Kennelliitolta koonnin vastauksista. Yhteensä vastauksia 92 kpl, joista osa saattaa olla duplikaatteja, sillä niitä ei kyselystä pystytä karsimaan. Saatua koontia on käytetty kartoittamaan rodun nykyistä terveys- ja luonnetilannetta yhdessä Kennelliiton jalostustietojärjestelmän tilastojen kanssa.

Lisäksi kyselyn tulosten pohjalta tehtiin toinen rotukohtainen kysely omistajille alkuvuonna 2024. Tässä kyselyssä kysyttiin sekä esiin nousseista terveysongelmista että tulevan jalostusasetuksen kondrodystrofiselle rodulle määrittelemistä ongelmista: selän kiputilat ja halvaus, silmien ongelmat, hampaiston ongelmat sekä kyynärien inkongruenssi. Tähän kyselyyn saatiin 93 vastausta, joiden pohjalta rodun terveystilannetta saatiin kartoitettua vielä tarkemmin.

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Pennut (kotimaiset)	13	30	16	36	35	48	23	9	26	32
Tuonnit	1	3	4	3	-	2	5	5	7	2
Rekisteröinnit yht.	14	33	20	39	35	50	28	14	33	34
Pentueet	5	9	5	11	9	11	7	5	7	9
Pentuekoko	2,6	3,3	3,2	3,3	3,9	4,4	3,3	1,8	3,7	3,6
Kasvattajat	5	7	5	7	8	7	2	5	4	7
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	4	8	5	9	9	9	7	5	7	8
- kotimaiset	3	4	2	3	5	3	4	3	4	5
- tuonnit/ulkom.	1	3	3	6	4	5	3	2	3	3
- ulkomaiset	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v 8 kk	5 v 8 kk	3 v 7 kk	4 v 6 kk	4 v 3 kk	4 v 6 kk	2 v 3 kk	5 v 1 kk	2 v 10 kk	2 v 9 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	5	9	5	11	9	11	7	5	7	8
- kotimaiset	5	8	4	9	7	9	7	5	7	5
- tuonnit	0	1	1	2	2	2				3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 3 kk	3 v 3 kk	4 v 9 kk	2 v 10 kk	3 v 9 kk	3 v 11 kk	3 v 1 kk	3 v 2 kk	3 v 4 kk	3 v 8 kk
Isoisät	7	14	9	15	17	15	10	9	10	13
Isoäidit	9	15	9	16	16	18	11	10	11	14
Sukusiitosprosentti	1,86 %	2,68 %	2,73 %	2,27 %	1,78 %	0,69 %	2,13 %	1,95 %	4,82 %	1,92 %

Taulukko 2. Vuositilasto – jalostuspohja (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Per vuosi										
- pentueet	5	9	5	11	9	11	7	5	7	9
- jalostukseen käytetyt eri urokset	4	8	5	9	9	9	7	5	7	8
- jalostukseen käytetyt eri nartut	5	9	5	11	9	11	7	5	7	8
- isät/emät	0,80	0,89	1	0,82	1	0,82	1	1	1	1
- tehollinen populaatio	6 (60 %)	12 (67 %)	7 (70 %)	14 (64 %)	12 (67 %)	14 (64 %)	9 (64%)	7 (70%)	9 (64%)	11 (61%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	7 %	0 %	17 %	23 %	4 %	14 %	40 %	20 %	28 %
- nartuista käytetty jalostukseen	0 %	0 %	8 %	5 %	18 %	35 %	17 %	0 %	30 %	31 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	30	34	36	38	32	30	28	29	31	30
- jalostukseen käytetyt eri urokset	19	25	25	26	22	22	21	21	21	23
- jalostukseen käytetyt eri nartut	23	27	29	32	26	24	22	23	24	24
- isät/emät	0,83	0,93	0,86	0,81	0,85	0,92	0,95	0,91	0,88	0,96
- tehollinen populaatio	29 (48 %)	35 (51 %)	37 (51 %)	40 (53 %)	33 (52 %)	31 (52 %)	29 (52%)	30 (52%)	31 (50%)	32 (53%)
- uroksista käytetty jalostukseen	15 %	15 %	12 %	19 %	22 %	23 %	22 %	23 %	22 %	23 %
- nartuista käytetty jalostukseen	7 %	8 %	18 %	22 %	30 %	41 %	24 %	27 %	30 %	32 %

Mitä tarkoittaa sukusiitos? Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. Sukusiitosaste riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Lähde Kennelliitto, MMT Katariina Mäki 5.8.2013, päivitetty 13.1.2016).

Vaikka dandien kanta on pieni, on keskimääräinen sukusiitosaste vuositasolla pysynyt varsin maltillisena ja on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut yhtä poikkeusta lukuun ottamatta keskimäärin alle 3 %. Yksittäisten pentueiden osalta sukusiitosasta on viimeisen neljän vuoden aikana pysynyt muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta pääsääntöisesti alle SKL:n suosituksen. Jalostustietojärjestelmän laskema sukusiitosaste on aliarvio todellisesta tilanteesta, sillä se on laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, mutta sukusiitosasteen kehityssuunnan seuraaminen on kuitenkin tärkeää.

Koko populaation sukusiitosasteen ei suositella nousevan enempää kuin 0,25 % vuodessa eli 1,00 % sukupolvessa (= 4 vuotta). Sukusiitosasteen nopea kasvu muutaman sukupolven aikana tarkoittaa jalostuspohjan kapenemista ja nopeaa alleelien hävikkiä. Lisäksi tulee huomioida, että lähisukulaisten paritus kasvattaa nopeasti sukusiitosastetta ja aiheuttaa enemmän haittoja kuin hitaasti kertyvä, suljetun populaation aiheuttama väistämätön sukusiitosasteen kasvu. Myös tulevaisuudessa on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei vuosittainen koko populaation sukusiitosaste pääse kohoamaan liian korkeaksi.

Kun tehollisen populaation koko yhdessä sukupolvessa on alle 50 yksilöä, populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa, kuten dandiet ovat. Mitä pienempi luku on, sitä haavoittuvaisemmassa tilassa ollaan. Populaation monimuotoisuuden kannalta olisi suotavinta, että mahdollisimman monia perusvaatimuksia täyttäviä yksilöitä – sekä uroksia että narttuja – käytettäisiin jalostukseen tasaisesti eikä yhtä koiraa käytettäisi "liikaa". Liikakäyttöksi voidaan lukea yli 10 % osuus kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5 % sukupolvea kohden. Sukupolvella käsitetään tässäkin kohdassa neljä vuotta.

Näin vähälukuisessa rodussa tämä luku ylittyy väkisinkin, jos uros astuu elinaikanaan useamman kuin yhden nartun ja ne synnyttävät lukumäärältään keskimääräisen pentueen. Tästä syystä suositellaan vahvasti, että yhdellä koiralla olisi elinaikanaan enintään kaksi pentuetta tai seitsemän pentua. Lisäksi toivotaan, että kasvattajat suosisivat mahdollisimman paljon eri uroksia ja narttuja ja ettei samoja yhdistelmiä uusittaisi ilman erittäin painavaa syytä. Myös pentueiden sukusiitosaste tulisi pitää mahdollisimman alhaisena perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Rodun rekisteröintimäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 9 ja 48 välillä. Keskimäärin Suomessa syntyneitä pentuja on rekisteröity noin 28 per vuosi. Tuontikoiria on tarkastelujakson aikana rekisteröity keskimäärin 3,4 vuodessa, huippuvuonna 2016 peräti 7. Tuonnit ovat olleet hyvin tasapuolisesti uroksia ja narttuja.

Jalostukseen käytettyjen urosten keski-ikä on ollut noin 4 vuotta, ja nähtävissä on ollut suuntausta kohti iäkkäämpiä uroksia. Kaikkiaan kymmenen vuoden jaksolla oli käytetty jalostukseen 46 eri urosta, mikä sisältää myös tuontikoirien isäurokset.

Jalostukseen käytettyjen narttujen keski-ikä koko tarkastelujaksolla on keskimäärin 3,5 vuotta ja se on pysynyt kahden ja viiden vuoden välillä. Pentuekoko on keskimäärin 3,3 pentua per pentue.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana (2015–2024) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta ja niiden syntymäajat (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	Pentuja	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Fairmac Ace of Royalty (2014)	5	18	6,72 %	7 %	6	16	5	18
2	Dariant Hero (2016)	4	18	6,72 %	13 %	7	17	4	18
3	Dato Fidem Magic Almonds (2015)	4	16	5,97 %	19 %	1	4	4	16
4	Dariant Unique (2016)	3	15	5,60 %	25 %	0	0	3	15
5	Danchester's Key of Success (2013)	3	14	5,22 %	30 %	11	40	4	21
6	Danchester's Charles Townsend (2013)	4	12	4,48 %	35 %	2	7	4	12
7	Dariant Egypt (2013)	2	9	3,36 %	38 %	6	21	2	9
8	Zimyrs Abraca Dabra (2014)	2	9	3,36 %	41 %	5	11	2	9
9	Jimi Hendrix di Luna Caprese (2013)	1	8	2,99 %	44 %	3	6	1	8
10	Tinwhistle's Wizard of Oz (2020)	2	7	2,61 %	47 %	0	0	2	7
11	Gordon Grey ze Zihelske Zahrady (2016)	3	7	2,61 %	50 %	0	0	3	7
12	Flying Scotsman z Roxburku Sun (2017)	2	7	2,61 %	52 %	0	0	2	7
13	Varaosanenän Akseliton Ratas (2014)	2	7	2,61 %	55 %	0	0	2	7
14	Fabián Jonathan ze Zvicinské Stráné (2012)	2	6	2,24 %	57 %	2	5	3	11
15	Solakan Pieniä Ihmeitä (2019)	2	6	2,24 %	59 %	0	0	2	6
16	Zimyrs Hard Rock (2020)	3	6	2,24 %	62 %	0	0	3	6
17	Strike Wotan Miracle Man (2011)	1	5	1,87 %	63 %	5	18	4	15
18	Kiti's Band Dressed For Success (2012)	1	5	1,87 %	65 %	3	8	2	9
19	Zimyrs Rinky Dink (2009)	1	5	1,87 %	67 %	5	22	1	5
20	Zimyrs Ali Doro (2014)	1	5	1,87 %	69 %	1	3	1	5

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden (2015–2024) aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua syntymäaikoinen (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

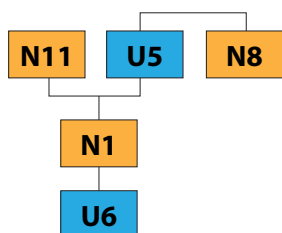
#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	Pentuja	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Danchester's No Doubt (2014)	2	14	5,22 %	4	8	2	14
2	Danchester's Zillion Stars In My Eyes (2018)	2	12	4,48 %	1	2	2	12
3	Dariant Mexica (2015)	3	11	4,10 %	7	18	3	11
4	Lhurt's Princess of Mustards (2011)	2	10	3,73 %	6	27	3	14
5	Fairmac You My Precious (2013)	2	10	3,73 %	2	6	2	10
6	Galbaras So Clever Fiona (2016)	2	9	3,36 %	1	3	2	9
7	Mustget Honey Kiss (2015)	2	8	2,99 %	3	8	2	8
8	Danchester's Keep Your Eyes On Me (2013)	3	8	2,99 %	3	4	3	8
9	Solakan Tähdistä Kaunein (2012)	1	8	2,99 %	3	6	1	8
10	Mustget Little Black Pearl (2017)	3	8	2,99 %	0	0	3	8
11	Danchester's Just Me N' Only Me (2011)	1	7	2,61 %	8	30	3	18
12	Muumeliinin Kahdeksas Ihme (2010)	3	7	2,61 %	2	5	3	7
13	Muumeliinin Sinä Olet Minun (2020)	2	7	2,61 %	0	0	2	7
14	Danchester's Shows You How To Sparkle (2016)	1	6	2,24 %	0	0	1	6
15	Emma z Roxburku Sun (2016)	1	5	1,87 %	3	9	1	5
16	Danchester's Quake Your World (2015)	1	5	1,87 %	3	15	1	5
17	Danchester's Oh I Will Show U (2015)	1	5	1,87 %	0	0	1	5
18	El Amigo Dendie Vanessa World Celebrity (2012)	1	5	1,87 %	0	0	1	5

19	Galbaras Lady Lauren (2012)	1	5	1,87 %	4	15	1	5
20	Danchester's U La La (2017)	2	5	1,87 %	1	5	2	5

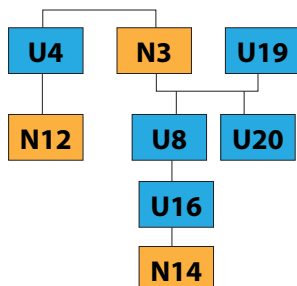
Dandeja on rekisteröity Suomessa tuontikoirat mukaan laskien viimeisen kymmenen vuoden aikana 300 kpl. Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 2–3 pentuetta tai 5 % laskettuna neljän vuoden rekisteröintimäärästä, eli dandeissa tämä suositus 4 vuoden jälkeläismäärässä on noin 6 jälkeläistä per koira. Tilastollisesti katsoen siis käytetyimpien urosten listan kärjessä olevilla koirilla jälkeläisiä on selvästi enemmän. Kun lisäksi urosten osalta käyttöikä voi olla jopa noin kahden sukupolven eli 8 vuoden mittainen, pitäisi oikeastaan tilastollisessa tarkastelussa huomioida uroksen pentueiden/pentujen kokonaismäärä koiran koko elinaikana. Merkilläpantavaa on kuitenkin, että 20 käytetyimmästä uroksesta 11 on tuontikoiria.

Kymmenen viime vuoden aikana jalostukseen käytettiin yhteensä 56 eri narttua. Kahdestakymmenestä eniten pentuja tuottaneista nartuista vain viisi oli tuontikoiria. Kymmenen käytetyimmän jalostusnartun pennut kattavat yhteensä vastaa lähes 37 % tilastointiajan pennuista, mikä on todella suuri määrä. Myös narttujen kohdalla on siis jatkossa erittäin aiheellista tarkkailla jälkeläismääriä suhteessa koko populaatioon.

Suomen pienessä kannassa on erittäin tärkeää myös tarkastella paitsi jalostukseen käytettävien koirien vanhempia ja isovanhempia, myös niiden sisarusia sekä niiden jälkeläisten jälkeläisiä. Varsinkin eniten toisen polven jälkeläisten määrää tarkasteltaessa huomataan, että käytetyimpien jalostuskoirien välillä on useita sukulaisuussuhteita, jotka kaventavat monimuotoisuutta. Seuraavassa kaksi esimerkkiä:

Eniten jälkeläisiä synnyttäneen nartun (N1) isäuroksella U5 on uroksista eniten 2. polven jälkeläisiä, samoin kuin sen emällä (N11). Tämän uroksen pentuesisar (N8) on sekin saanut kolme pentuetta, ja yhtä sen jälkeläisistä (U6) on käytetty jalostukseen neljän pentueen verran.

Kolmanneksi eniten pentuja synnyttänyt narttu (N3) on neljänneksi käytetyimmän uroksen U4 täyssisko eri pentueesta. Näiden kahden tuontikoiran jälkeläisiä on käytetyimpien jalostuskoirien listalla useita, kuten kuvaaja esittää.

Tämä esimerkki havainnollistaa, miten laajasti yksittäisetkin tuontikoirat voivat vaikuttaa koko kantaan populaation ollessa pieni.

Eri maiden rekisteröintimääristä on erittäin vaikeaa löytää tietoja, ja alla olevassa taulukossa on muutamia vertailulukuja.

Taulukko 5. Rodun pentujen rekisteröintimääriä Suomessa, Ruotsissa ja Englannissa. Suomen ja Ruotsin luvut sisältävät myös ko. vuonna rekisteröidyt tuontikoirat.

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Suomi	14	30	16	36	35	48	28	14	33	34
Ruotsi	9	16	23	21	34	9	20	20	21	33
Iso-Britannia	81	102	112	124	87	109	145	130	91	88

Maa- ja maailmanlaajuisesti dandeilla jalostuspohja on pieni, koska rotu ei ole runsaslukuinen missään maassa. Populaatiota kaventavana tekijänä voidaan todeta, että Euroopassa ja Venäjällä sukulinjat ovat pitkälti samoja, jonkin verran eri sukuja löytyy Yhdysvalloista, Kanadasta ja Australiasta/Uudesta Seelannista. Lukuisat tonnit eri maanosien välillä ovat kuitenkin sekoittaneet linjoja keskenään niin että on todella vaikeaa löytää täysin vieraita, uusia sukulinjoja.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä sanoo dandien luonteesta seuraavaa:

Ominaispiirteet: Reipas ja tarmokas terrieri.

Käyttäytyminen/luonne: Itsenäinen, erittäin älykäs, päättäväinen, sinnikäs, tunteikas, ihmisrakas ja omanarvontuntoinen.

Hylkäävät virheet: Vihaisuus tai liiallinen arkuus; selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Mainitussa Kennelliiton terveystarkastuksessa oli kaksi luonnetta käsittelevää kysymystä. Toisessa kysyttiin koiran jokapäiväistä elämää haittaavista peloista, kun vaihtoehtoina olivat

- arkuus tai pelko (4,3 %, 4 koiraa)
- vihaisuus ihmisiä kohtaan (0 %)
- vihaisuus toisia koiria kohtaan (0%)
- arvaamattomuus (3,3 %, 3 koiraa)
- eroahdistus (5,4 %, 5 koiraa)
- stereotyyppistä käyttäytymistä (0%)
- yliseksuaalisuutta (uros) (0 %)
- sisäsiisteyden puutetta (6,5 %, 6 koiraa)
- jokin muu jokapäiväistä elämää hankaloittava ongelma käytöksessä, mikä (0 %)
- koiralla ei esiinny tällaisia käytösongelmia (85,9 %, 79 koiraa)

Osalla koirista oli useita käytösongelmia. Kaksi koirista ilmoitettiin myös steriloiduksi/kastroiduksi merkkailun tai sisätiloihin pissaamisen vuoksi. Tulosten osalta Jalostustoimikunta ei nähnyt tarpeelliseksi nostaa luonnetta koskevia kysymyksiä omaan terveystarkastukseen.

Tulosten perusteella dandien luonteissa ei tällä hetkellä ole merkittäviä ongelmia. Kyselyssä vähäisesti esiin nousseita ongelmia olivat sisäsiisteyskäytös, eroahdistus sekä arkuus tai pelko. Jalostuksessa tuleekin kiinnittää huomiota ulkomuodon lisäksi koiran luonteeseen ja valita jalostukseen koiria, joilla ei ole merkittäviä käytösongelmia.

Kennelliiton kuolinsyytilastossa on vain yksi koira ilmoitettu lopetetuksi käyttäytymisongelman vuoksi.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun käyttötarkoitus on vuosien varrella muuttunut, ja nykyisin se on useimmiten seurakoira eikä pienriistan ja tuholaisien metsästyksen käytettävä rotu. Kasvattajien ja omistajien tulee huomioida, että monilla yksilöillä on kuitenkin edelleen nämä vaistot tallella.

Rodun edustajia on osallistunut jonkin verran erilaisiin kokeisiin:

- rallytoko 3
- hyötykoirakoe (hypoK) 1
- nosework 7

Luonnetestattuja koiria on kaikkiaan 21. MH-luonnekuvauksiin osallistuneita ei toistaiseksi ole.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Tehdyissä kyselyissä ei ilmennyt erityisiä lisääntymiseen liittyviä käytösongelmia, muutamissa tapauksissa mainittiin ettei narttu anna ollenkaan astua. Keskimääräinen pentuekoko on ollut 1,8-4,4 pentua. Kennelliiton terveystarkastuksessa puolella vastanneiden koirista (17 koiraa) oli ollut ongelmia lisääntymisterveudessa ja vastauksissa ilmeni haasteita nartun tiinehtymisessä useista erityyksistä huolimatta tai siinä, ettei se antanut urosten ollenkaan astua. Lisäksi joissakin tapauksissa oli jouduttu turvautumaan keinosiemennykseen fyysisistä syistä, ja nartuille oli jouduttu turvautumaan keisarileikkaukseen synnytyksen huonon etenemisen johdosta. Lisäksi mainittiin kuolleita ja heikkokuntoisia pentuja/pentueita, jotka olivat menehtyneet ilman selkeää syytä.

Keväällä 2025 tehdyn täydentävän kyselyn (vastauksia 60) perusteella narttujen juoksujen väli on selvästi yleisimmin noin 6 kuukautta, noin 10 prosentilla tätä lyhyempi eli 3–4 kk ja vain muutamilla selvästi pitempi. Sekä astutus että penikointi oli useimmiten tapahtunut luonnollisesti, ja mikäli sektioon oli päädytty, se johtui useimmiten huonossa asennossa olleesta pennusta. Narttujen hoivakäyttäytyminen kerrottiin olevan lähes kautta linjan erinomaista ja ne hoitavat pentunsa erittäin hyvin. Pikkupentuvaiheessa emo jonkin verran vartioi pentujaan varsinkin perheen muilta koirilta, mutta suhtautuu muutaman ensimmäisen viikon jälkeen myös vieraampiin ihmisiin luottavaisesti.

Henkiset ominaisuudet säilyvät koiran ikääntyessä useimmiten pitkään varsin hyvinä, tiedossa on vain muutamia yksilöitä joilla on ollut dementia-oireita. Mikäli käytösongelmia ilmenee, niiden syynä on todennäköisimmin fyysisten vaivojen (näön tai kuulon heikkeneminen, kondrodystrofia-geeniin liittyvät riskit) aiheuttamat kivut.

4.2.5 Yhteenveto käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Vaikka luonnekyselyssä ei noussut esiin ääniarkuutta, tiedetään sitä esiintyvän rodussa. Paukkeiden ja kolinoiden aiheuttama stressi- tai pelkotila on koiralle raskasta, varsinkin jos se on jatkuvaa tai toistuu usein. Tutkimusten mukaan paukkuarkuus ja herkkyyksille on periytyvää (mm. Goddard & Beilharz 1986, Applied Animal Behaviour Science sekä Bartlett 1976, Thesis, Rutgers University), joten kasvattajien tulisi kiinnittää myös tähän erityistä huomiota yhdistelmiä suunniteltaessa. Kahta paukkuarkaa koiraa ei tulisi yhdistää eikä todella voimakkaasti paukkuarkaa koiraa pidä käyttää jalostukseen lainkaan. Myös ihmistä tai muita koiria kohtaan aggressiivisesti käyttäytyvät tai todella arat koirat on ehdottomasti jätettävä kokonaan jalostuksen ulkopuolelle.

Uusimman kyselytutkimuksen mukaan voitaneen arvioida, että rodun tämän hetkinen luonne on pääosin kunnossa ja vastaa rotumääritelmää, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Jalostuksessa onkin tärkeää vaalia dandien rodunomaista luonnetta.

Näyttelylomakkeiden luonnetmainintoja ei ole kerätty tai tilastoitu. Näyttelytulostilastosta 2015–2024 ilmenee, että ajanjaksolta löytyy 3 EVA-tulosta ja 5 HYL-tulosta, mutta näistä vain kahden perustelut on tiedossa (EVA liikunnan, HYL purennan vuokai). Ei siis pystytä toteamaan, liittyykö jokin näistä luonneongelmiin.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

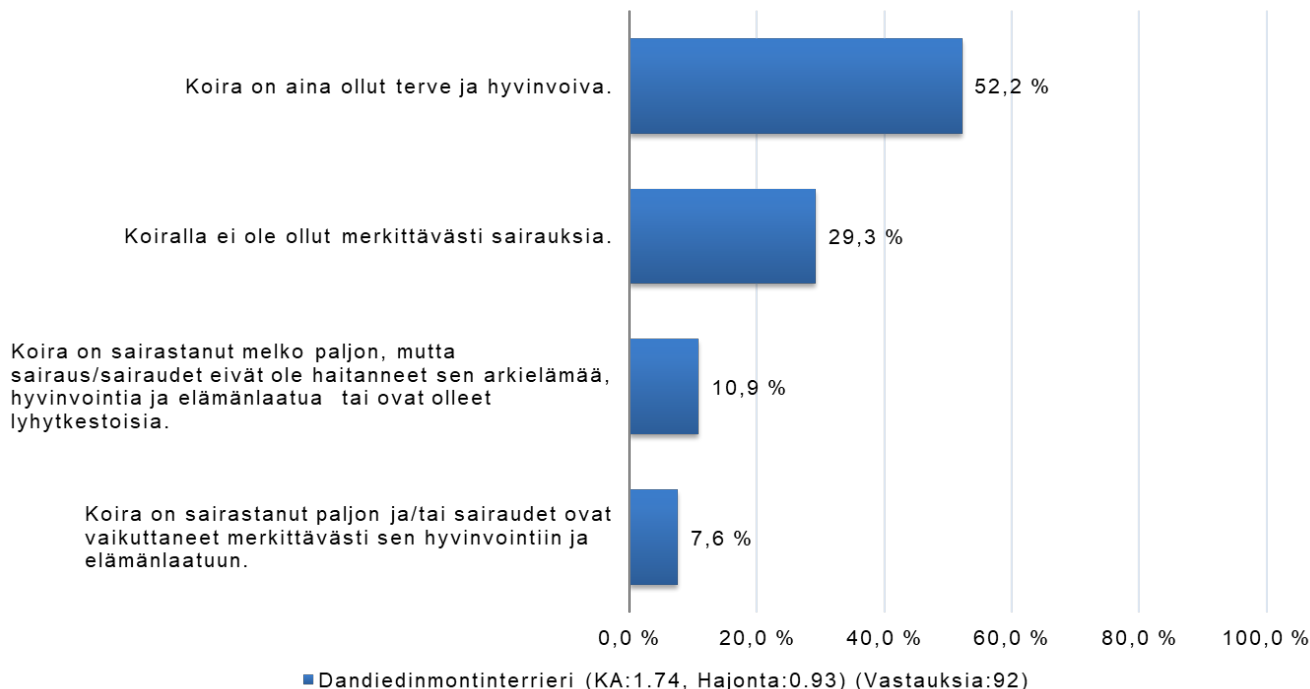
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Dandiedinmontinterrieri ei kuulu PEVISAan, joten pakollisia terveystutkimuksia ei ole.

Muutamit kasvattajat ja yksittäiset koiranomistajat ovat vapaaehtoisesti käyttäneet koiriaan, erityisesti jalostuskoiria, lähinnä silmä- ja polvitarkastuksissa sekä silmien gonioskopiatutkimuksessa. Myös sydänkuunteluita ja muita luustokuvauksia on tehty.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Kennelliiton terveystutkimuksessa rodun terveystilasta nousi esiin silmiin sekä suuhun ja hampaistoon liittyvät terveysongelmat. Jalostustoimikunta päätti tämän pohjalta teettää jatkotutkimuksen näistä aihealueista. Koska tuleva Jalostusasetus ottaa kantaa kondrodystrofisella rodulla myös selän ja kyynärien terveyteen, päätettiin kyselyyn ottaa myös nämä terveysongelmat. Kaiken kaikkiaan kyselyssä kartoitettiin koirien terveyttä neljällä eri osa-alueella: hampaat/suu, selkä, kyynärät ja silmät.

Kuva 1. Kennelliiton terveystutkimuksen mukainen jakauma koiran yleisterveyden tilasta

Yllä olevaan kuvaan on käytetty Kennelliiton terveystarkastuksesta saatua tietoa koiran yleisvoinnista. Alla olevaan osuuteen ja taulukoihin on puolestaan listattu Kennelliiton terveystarkastuksessa ja rotuyhdistyksen omassa terveystarkastuksessa esiin nousseita perinnöllisiä sairauksia, joihin voidaan vaikuttaa jalostusvalinnoilla.

Glaukooma – silmäpainetauti

Silmän sisäinen paine kohoaa normaalia korkeammaksi. Glaukoomaa esiintyy useaa eri tyyppiä, joista yleisin dandiella on ns. ahdaskulmaglaukooma. Tällöin silmän värikalvo painautuu kammiokulmaa vasten ja kammiokulman rakenne on poikkeavan ahdas. Normaalisti kammioneste poistuu silmästä sarveiskalvon ja värikalvon rajalla olevan kammiokulman kautta. Jos se tukkeutuu esim. tulehduksen vuoksi, seurauksena voi olla ns. äkillinen glaukoomakohtaus: paine nousee nopeasti aiheuttaen kovaa kipua, silmän punoitusta ja näön hämärtymistä. (Dandie Dinmont-Bladet 4/2004 ell. Lennart Garmer)

Englannissa tehtyjen tutkimusten mukaan dandiedinmontinterrieri on rotuna erikoistapaus, koska muilla roduilla kammiokulma pysyy samana koko koiran iän kun taas dandiella se voi muuttua iän myötä ahtaammaksi. Tästä syystä glaukooma esiintyy rodussamme usein vasta iäkkäämmillä koirilla. Kammiokulman rakenteen näkee ns. gonioskopiatutkimuksessa. Dandien tapauksessa kertatutkimus ei riitä, vaan olisi suositeltavaa tehdä tutkimus parin vuoden välein (Dr. J. Sampson, UK Kennel Club KC Genetics Coordinator and Member of the BVA/KC/ISDA Eye Panel) ja esimerkiksi ECVO suosittelee koirille tutkimuksia 1-, 4- ja 7-vuotiaana.

Koska glaukoomaa pidetään yleisesti myös periytyvänä sairautena, glaukooman ehkäisemisen kannalta koirien ja niiden lähisukulaisten silmien tutkiminen on tärkeää, ja lisäksi voisi olla aiheellista etsiä jalostuskäyttöön iäkkäämpiä, edelleen silmiltään terveitä uroksia. Alla oleviin taulukoihin 6 ja 7 on listattu vuosina 2009-2024 tehtyjä silmätutkimuksia ja niiden tuloksia.

Taulukko 6. Viralliset silmätutkimukset 2009–2024 (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

Vuosi	Rekisteröityjä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2009	41	13	32 %	8	62 %
2010	16	4	25 %	2	50 %
2011	41	17	41 %	9	53 %
2012	24	13	54 %	11	85 %
2013	25	11	44 %	5	45 %
2014	41	13	32 %	9	69 %
2015	34	11	32 %	4	36 %
2016	33	16	48 %	9	56 %
2017	14	6	43 %	1	17 %
2018	28	4	14 %	2	50 %
2019	50	8	16 %	6	75 %
2020	35	11	31 %	9	82 %
2021	39	7	18 %	5	71 %
2022	20	7	35 %	4	57 %
2023	33	1	3%	0	0
2024	14	0	0	-	-

Taulukko 7. Viralliset silmätutkimukset, diagnoosit 2009–2024 (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

Diagnoosi	Esiintymiä	Diagnoosi	Esiintymiä
Distichiasis, todettu	7	PPM, iris-iris, todettu	1
Ei todettu perinnöllisiä silmänsairauksia	81	Puutteellinen kynnelkanavan aukko, todettu	15
Gonioskopia, epävirall. tulos, terve	3	RD, multifokaali, todettu	2
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, ei todettu	40	Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	11
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, kohtalainen	10	Silmämuutosten vakavuus, lievä	12
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, lievä	14	Silmämuutosten vakavuus, vakava	1
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, vakava	1	Silmätarkastus ja gonioskopiatutkimus, diagnoosi avoin	3
Kaihin laajuus, lievä	2	Silmätarkastus ja gonioskopiatutkimus, fibrae latae todettu	2

Kortikaalinen katarakta, todettu	2	Silmätarkastus ja gonioskopiatutkimus, laminae todettu	12
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	3	Silmätarkastus ja gonioskopiatutkimus, oclusio todettu	2
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1	Silmätarkastus ja gonioskopiatutkimus, terve	30
Posterior polaarinen katarakta, todettu	1		

Rotuyhdistyksen terveystarkastuksessa silmävauriot eivät esiintyneet runsaina. Vastanneista koirista hieman yli 80 % oli ollut silmiensä osalta aina terveitä ja noin puolella koirista silmät oltiin tutkittu joko virallisesti tai epävirallisesti muussa yhteydessä. Vain 3 koiraa 93:sta ilmoitettiin sairastaneen glaukoomaa ja muutamilla koirilla kerrottiin esiintyneen cherry eye (= vilkkuluomen alla oleva kyynelrauhanen tulehtuu ja pullistuu näkyviin vilkkuluomen alta; pullistunut vilkkuluomi voidaan joutua leikkaamaan), ylimääräisiä ripsiä, puutteellinen kyynelkanavan aukko sekä sarveiskalvon haavoja. Glaukoomaa kuitenkin esiintyy rotuyhdistyksen tietojen mukaan rodussa ja kuolinsyytilaston mukaan glaukoomasta johtuvia eutanasioita suoritetaan vuosittain.

Puutteellinen kyynelkanavan aukko

Puutteellisella kyynelkanavan aukolla (Atrisia punctae) tarkoitetaan silmäluomen reunasta alkavan kyynelkanavan aukon puutteellista kehitystä. Kyynelkanavan kautta silmän erittämä silmää voiteleva kyynel neste valuu pois. Lievissä tapauksissa muutosta ei välttämättä arjessa huomaa, vakavissa tapauksissa kyynel neste valuu koko ajan silmästä aiheuttaen mm. karvojen kostumista ja värjäytymistä silmän sisänerän alueella. Operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen. (lähde: ell Jalomäki, Vanhapelto, Lappalainen).

Välilevytyrä

Yhdistyksen terveystarkastuksen perusteella selän erilaiset kiputilat ovat kohtalaisen yleisiä dandiedinmontinterriereillä; 21,5 % vastanneista oli kärsinyt vähintään kerran elämässä selkävauriosta, monet useita kertoja. Näistä läheskään kaikki tapaukset eivät kuitenkaan olleet virallisesti diagnosoituja välilevytyriä, vaan myös muita selän kiputiloja esiintyi. Noin kymmenen prosenttia oireilevista koirista oli kuitenkin jouduttu joko operoimaan kirurgisesti tai päädytty eutanasiaan välilevytyrän vuoksi. Aiemman JTO:n huomioiden mukaisesti suuri osa dandiedinmontinterrierien välilevytyristä oli kuitenkin lieviä ja hoitona pystyttiin käyttämään konservatiivista hoitoa leikkaushoidon sijaan. Osalla koirista oli myös ollut välilevytyrä useamman kerran.

Kyselyssä selvitettiin myös omistajien ja kasvattajien tekemiä terveystutkimuksia selkäterveyden osalta. Dandiedinmontinterrierit saivat vuoden 2023 alusta Kennelliitolta oikeudet IDD-lausuntoihin ja tämän jälkeen koiria on kuvattu 8 kpl: 1 kpl tuloksella IDD0, 1 kpl tuloksella IDD1 ja 5 kpl tuloksella IDD3. Huomioitavaa on, että otanta on hyvin pieni ja tämän perusteella laajempaa yleistystä kuvaustuloksiin ei tule vielä tehdä. Rotuyhdistys kannustaa omistajia ja kasvattajia kuvaamaan koiriaan lisää.

IDD-kuvauksen lisäksi välilevytyräriskiä voidaan arvioida geenitestin perusteella. CDDY:n osalta geenitestattuja koiria on vastanneissa 7 kpl, joista kaikki kantavat kahta kopiota geenistä. Näiden koirien lisäksi rotuyhdistyksen tiedossa ei tällä hetkellä yhtään dandiedinmontinterrieriä, joka olisi N/CDDY tai N/N. Geenitestien tulosten laajemman hyödyntämisen mahdollistamiseksi rotuyhdistys on hakenut Kennelliitolta geenitestitulosten virallista tallentamista Jalostusnettiin sekä suunnittelee epävirallisen listauksen ylläpitämistä rotuyhdistyksessä.

Kynnärien inkongruenssi

Yhdistyksen terveystarkastuksen mukaan noin 10 % vastanneiden koirista oli ontunut elämänsä aikana etujalkojaan ja lopuilla 90 % etujalkojen oireilua ei ollut ollut. Näistä noin kolmannes (3,2 %) oli ontunut ensimmäisen kerran alle vuoden ikäisenä ja toinen kolmannes 1-5-vuotiaana. Lisäksi 23 % koirista kerrottiin olevan ulkoisesti arvioiden käyrät etujalat.

Kuudelle koiralle on tehty virallinen kondrodystrofisille roduille suunnattu INC-kuvaus, jossa tulokset ovat seuraavat

INC 1/1: 4 koiraa
INC 1/2: 1 koiraa
INC 2/2: 1 koiraa

Koska käyrät etujalat ja kynnärien inkongruenssi yhdistetään vahvasti kondrodystrofiaan, kannustaa rotuyhdistys kasvattajia ja omistajia kuvaamaan koiriaan laajasti kynnäרתerveystarkastukseen.

Kilpirauhasen vajaatoiminta – Hypotyreoosi

Kilpirauhasen erittämät hormonit trijodotyroksiini T3 ja tyroksiini T4 vaikuttavat koko aineenvaihduntaan. Aivolisäke säätelee sen toimintaa kilpirauhasta stimuloivan TSH-hormonin avulla. Vajaatoiminta syntyy, kun kilpirauhanen ei enää pysty erittämään riittävästi T4- ja T3-hormoneja.

Sairaus ilmenee useimmiten keski-ikäisillä ja sitä vanhemmilla koirilla. Hoito kestää koiran loppuikänsä ja ennuste on yleensä hyvä. Kilpirauhas-sairaudet eivät esiintyneet Kennelliiton terveystarkastuksessa runsaina, mutta niitä tiedetään esiintyvän rodussa varsinkin suvuittain ja kasvattajia kannustetaan huomioimaan myös tämä jalostusvalinnoissaan. Huomioitavaa on kuitenkin, että kilpirauhas-sairaudet alkavat usein oirehtia vasta iäkkäämmillä, jo jalostusikä ylittäneillä koirilla, ja oireet saattavat olla niin lieviä, että sairaus jää diagnosoimatta.

Polvilumpon sijoiltaanmeno (patellaluksaatio)

Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä. Polvilumpon rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa. Mediaalinen patellaluksaatio eli patellan luksoituminen polven sisäsyrylle on yksi yleisimmistä ontuman aiheuttajista pikkukoirailla. Patellaluksaation seurauksena polveen voi syntyä nivelrikkoo. Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen 0–4. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen. On huomattava, että patellaluksaatiotutkimus ei kerro koiran riskistä sairastua ristisideongelmaan. (lähde: ell Söderlund E. 2021, SKL ell Lappalainen A. 2016).

Vuosina 2014–2024 syntyneistä koirista on polvilausuttu 10 % (328/34). Tutkituista koirista 88 % oli terveitä, 1-asteen patellaluksaatio 9 % ja 2-aste 3 %. Tätä huonompia tuloksia ei ollut. Tehdyissä terveystarkastuksissa polvet eivät ole nousseet esiin erityisenä ongelma-kohtana. Jalostukseen käytettäville koirille suositellaan polvitutkimusta, eikä jalostukseen tule käyttää koiria joiden polvitulos on huonompi kuin 1. aste. Pentueen vanhemmista vähintään toisen tulee olla polviltaan terve.

Muut viralliset terveystutkimukset

V. 2014–2024 syntyneistä koirista lonkkakuvattuja on 3 % (8 koiraa). Näistä C-lausunto on neljällä (50 %) ja D-lausunto neljällä (50 %).

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 9. Ilmoitetut kuolinsyyt vuoden 2024 loppuun asti (lähde: SKL jalostustietojärjestelmä)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Kasvainsairaudet, syöpä	10 v 1 kk	43
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 v 3 kk	40
Silmäsairaus (glaukooma 16)	8 v 5 kk	17
Muu sairaus jota ei ole listalla	6 v 4 kk	11
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus (pyometra 4)	11 v 6 kk	10
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	8 v 7 kk	9
Tapaturma tai liikennevahinko	5 v 0 kk	9
Selkäsairaus	7 v 0 kk	7
Sydänsairaus	11 v 4 kk	7
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 v 1 kk	6
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	8 v 10 kk	5
Sisäeritysrauhasten sairaus	7 v 10 kk	3
Hengitysteiden sairaus	14 v 9 kk	2
Hermostollinen sairaus (epilepsia 2)	7 v 8 kk	2
Iho- ja korvasairaudet	12 v 6 kk	1
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 v 11 kk	1
Luusto- ja nivelsairaus	5 v 0 kk	1
Kuolinsyytä ei ilmoitettu	10 v 8 kk	42
Kaikki yhteensä	10 vuotta 0 kuukautta	216

Yllä olevassa taulukossa on listattuna kaikki raportoidut kuolinsyyt v. 2000–2024 syntyneiltä koirilta. Yleisin yksittäinen ilmoitettu kuolinsyy on erilaiset syöpäsairaudet (43 koiraa), joista erikseen on mainittu lymfooma 11 tapauksessa. Tämän syöpätyypin kohdalla sairastuneiden koirien keski-ikä oli hieman matalampi kuin muiden, joukossa pari koiraa jotka oli lopetettu noin 5-vuotiaana.

Toiseksi yleisin nimetty kuolinsyy on silmäsairaudet, nimenomaan glaukooma (16 tapausta). Dandien glaukooma puhkeaa tyypillisesti vasta koiran ollessa jo useamman vuoden ikäinen, nuorin sen vuoksi lopetettu koiraa oli näiden tietojen mukaan 5-vuotias. Noin puolet tapauksista oli päätynyt lopetukseen koiran ollessa alle 8-vuotias, joukossa oli vain kolme yli 10-vuotiaasta. Glaukoomaan sairastuneista koirista kuusi oli tutkittu gonioskopiolla. Yksi 12-vuotiaana glaukooman vuoksi lopetettu koiraa oli gonioskopioitu 2 vuoden iässä, jolloin tulos oli ollut täysin puhdas. Tämä puoltaisi sitä, että gonioskopia kannattaisi toistaa muutaman vuoden välein, jotta pystyttäisiin näkemään mahdollisia muutoksia. Joillakin gonioskopioituilla koirilla muutokset kammiokulmissa olivat edelleet terveistä tai lievistä kohtalaisiksi jopa noin kahden vuoden aikana. Huomioitavaa kuitenkin on, että vuosittain löydetään gonioskopian perusteella useita kohtalaisia muutoksia, jotka eivät johda glaukoomaan. Lisäksi gonioskopiatulosten arvioinnit ja kirjaamiset ovat muuttuneet tarkastelujaksolla, joten tulosten yhteneväisyydessä voi olla poikkeamia.

Suomessa tehtyissä geenitutkimuksissa todettiin, että dandien glaukooma tyypillisesti diagnosoidaan > 7 vuoden iässä, ja koska useimmilla sairastuneilla koirilla havaittiin muutoksia kammiokulmissa, on mahdollista että ensimmäiset oireet ovat menneet huomaamatta eli sairaus on

jo alkanut selvästi aikaisemmin. Tutkimus ei pystynyt sulkemaan pois mahdollisuutta, että kyseessä on synnyynäinen sairaus jonka fysiologiset muutokset kehittyvät alkuvaiheessa hyvin hitaasti.

4.3.4 Lisääntyminen

Rodun pentuekoko on pysynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin samana, noin 3,2 pentua/pentue. Vaihtelua vuosittain keskimääräisessä pentuekokoossa on ollut 1,8–4,4 pennun välillä. Kennelliiton terveystarkastuksessa puolella vastanneiden koirista (17 koiraa) oli ollut ongelmia lisääntymisvaiheessa ja vastauksissa ilmeni haasteita nartun tiinehtymisessä useista yrityksistä huolimatta tai siinä, ettei se antanut urosten ollenkaan astua. Lisäksi joissakin tapauksissa oli jouduttu turvautumaan keinosiemennykseen fyysisistä syistä, ja nartuille oli jouduttu turvautumaan keisarileikkaukseen synnytyksen huonon etenemisen johdosta. Lisäksi mainittiin kuolleita ja heikkokuntoisia pentuja/pentueita, jotka olivat menestyneet ilman selkeää syytä.

Lisääntymisvaiheesta ei kyselyn perusteella nähdä rodussa suurena ongelmana, mutta asiaan tulee kiinnittää huomiota, jotta rotu säilyy elinvoimaisena ja astutukset ja synnytykset pystytään hoitamaan pääsääntöisesti ilman ulkopuolista apua. Jalostustoimikunta ottaa asian yhdeksi selvitysteemakseen uudelle JTO-kaudelle, jotta tilanteesta saadaan ajantasainen tieto.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rodun rakenteeseen kuuluu suhteellisen pitkä selkä ja lyhyet jalat eli kyseessä on kondrodystrofinen rotu, mikä altistaa erilaisille selkäongelmille kuten välilevypullistumille. Osa näistä joudutaan leikkaamaan, osa paranee pitkällä lepoaikaalla.

Selkäongelmien välttämiseksi on kiinnitettävä huomiota koirien terveeseen rakenteeseen: ei tule pyrkiä ylipitkään koiraan, vaan tavoitteena tulee olla mahdollisimman pitkä rintakehä ja suhteellisen lyhyt lanneosa. Kun koiran rakenne on kunnossa, se pystyy liikkumaan vaivattomasti, jolloin se on myös helpompi pitää hyvässä lihaskunnossa. Lisäksi varsinkin pentujen ja nuorten koirien tulisi päästä liikkumaan riittävästi ja omatahtisesti vaihtelevissa maastoissa, jotta niiden fysiikka ja koordinaatiokyky kehittyvät hyvin. Näin voidaan ainakin jossakin määrin ehkäistä selkä- ja nivelongelmien syntymistä.

Dandien kohdalla sekä kasvattajien että omistajien kannattaa lisäksi kiinnittää entistä enemmän huomiota myös etuosan rakenteeseen. Kaikilla roduilla etuosa kantaa selvästi takaosaa suuremman osan koiran painosta, ja suhteellisen suuren pään sekä kaivamiseen kehitettyjen eturaajojen vuoksi tämä vain korostuu dandiessa. Tämän vuoksi on tärkeää, että dandiella on sopivasti kulmautunut ja tiivis etuosa.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Terveystarkastusten, Jalostusnetin terveystilastojen ja rotuyhdistyksen tietämyksen perusteella rotukohtaisia esiin nostettavia sairauksia ovat glaukooma sekä selkäongelmat. Glaukooman tarkka syy ei ole tiedossa; kyse lienee silmän sisäisestä rakenteesta, joka altistaa silmän kammiokulman muutoksille, joiden seurauksena normaali nestekierto estyy ja silmänpaine nousee aiheuttaen vaurioita silmän tärkeisiin rakenteisiin. Nykyinen tutkimustulos näkee glaukooman olevan perinnöllistä ja monigeenistä, jonka seurauksena glaukooman perinnöllinen tarkastelu on haastavaa. Tutkimustyötä on jatkuvasti menossa eri puolilla maailmaa ja rotuyhdistys kannustaa omistajia ja kasvattajia osallistumaan erilaisiin tutkimuksiin omien koiriensä näytteillä. Jalostuksellisesti glaukoomaa pyritään ehkäisemään silmätutkimusten ja niiden perusteella tehtävien jalostusvalintojen kautta. Lisäksi kannustetaan mahdollisimman laajaan Jalostusnetin käyttöön, jotta rotuyhdistyksellä on tilastotietoa saatavilla.

Selkäsairauksista erityisesti välilevyjen geneettisistä syistä johtuvaa rappeutumista ja tätä seuraavat välilevytyrät ovat suurin ongelma rodussa. Jalostuksellisesti tähän pyritään vaikuttamaan koirien geenitestaamisella FGF4-12 (ns. CDDY) geenin suhteen sekä selän IDD-kuvauksilla ja tutkimustiedon lisääntymisessä niiden perusteella tehtävillä jalostusvalinnoilla.

4.4. Ulkomuoto

Alkuperämaa: Britannia.

Yleisvaikutelma: Tunnusomainen pää, jossa kaunis, silkkinäinen karvapeite ja suuret, älykkäät silmät; vastaavasti runko on pitkä, matala ja näätämainen. Lyhyet ja voimakkaat raajat. Säällyttävä karvapeite.

Ominaispiirteet: Reipas ja tarmokas terrieri.

Käyttäytyminen/luonne: Itsenäinen, erittäin älykäs, päättäväinen, sinnikäs, tunteikas, ihmisrakas ja omanarvontuntoinen.

Pää: Voimakaspiirteinen ja suuri, mutta suhteessa koiran kokoon. Lihakset ovat erittäin hyvin kehittyneet, etenkin yläleuassa. Päässä on hyvin pehmeä ja silkkinäinen karvapeite, joka ei rajoitu pelkästään päätupsuun. Kuonon suhde kalloon on 3:5.

Kallo-osa: Leveä ja kapenee silmiä kohti; etäisyys silmän sisänurkasta kallon takaosaan on suunnilleen sama kuin korvien väli. Otsa on selvästi holvautunut.

Kirsu: Väriltään musta.

Leuat/hampaat/purenta: Voimakkaat leuat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. ylähampaat asettuvat tiiviisti alahampaiden eteen ja ovat kohtisuorassa leukoihin nähden. Kaikki poikkeamat leikkaavasta purennasta ovat vakavia virheitä. Hampaat ovat hyvin voimakkaat, varsinkin kulmahampaat, jotka ovat epätavallisen suuret pienelle koiralle. Kulmahampaat asettuvat tiiviisti toisiaan vasten ja antavat mahdollisimman suuren kiinnipito- ja puruvoiman.

Suun sisäpuoli on väriltään musta tai tumma. Posket: Kapenevat vähitellen kohti syvää ja voimakasta kuonoa.

Silmät: Syvän tumman päihinänruskeat, etäällä toisistaan ja matalalle sijoittuneet. Silmät ovat suuret, kirkkaat, täyteläiset ja pyöreät mutta eivät ulkonevat. Korvat: Riippuvat, alas kallon takaosaan ja etäälle toisistaan kiinnittyneet, poskenmyötäiset ja tyvestä hivenen ulkonevat. Korvalehti on kiinnityskohdastaan leveä ja kapenee lähes teräväksi, korvalehden etureuna laskeutuu kiinnityskohdastaan kärkeen asti lähes suoraan alaspäin. Korvarusto ja -nahka ovat hyvin ohuet. Korvan pituus on 7,5–10 cm. Korvien väri on sopusoinnussa rungon värin kanssa. Pippurinvärisen koiran korvissa on pehmeä, suora, tumma (joskus lähes musta) karva. Sinapinvärisen koiran korvissa karva on sinapinväristä, hivenen tummempaa kuin rungossa mutta ei mustaa. Kummallakin värimuunnoksella tulee olla korvissa ohut, vaalean karvan muodostama tupsu, joka alkaa n. 5 cm päässä korvalehden kärjestä ja tekee korvasta rodunomaisen. Korvatupsun väri ja karvanlaatu ovat lähes samat kuin päätupsussa. Korvatupsut saattavat olla täysin kehittyneet vasta yli 2-vuotiaalla koiralla.

Raajat:

Eturaajat: Yleisvaikutelma: Lyhyissä eturaajoissa on erittäin hyvin kehittyneet lihakset ja luusto. Eturaajat ovat etäällä toisistaan ja rintakehä laskeutuu selvästi niiden väliin. Koiran seistessä kypälät osoittavat suoraan eteenpäin tai hivenen ulospäin. Käyrät eturaajat ovat vakava virhe. Lavat: Viistot ja taakse sijoittuneet, mutta eivät liioitellun lihaksikkaat. Olkavarret: Jatkovat rintakehän linjaa. Kypälät: Pyöreät ja paksupäkiäiset. Kynnet ovat tummat, sävy vaihtelee rungon karvapeitteen värin mukaan. Litteät tai harottavat kypälät ovat vakava virhe.

Takaraajat: Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat hieman eturaajoja pitemmät ja melko kaukana toisistaan, mutta eivät luonnottoman leveäasentoiset. Reidet: Hyvin kehittyneet. Polvet: Hyvät polvikulmaukset. Kintereet: Matalat. Välijalat: Mahdolliset kannukset poistetaan tavallisesti. Kypälät: Etukypäliä pienemmät, muutoin samanlaiset.

Liikkeet: Voimakkaat ja suorat. Voimakas takaraajan työntö tekee liikkeistä joustavat, vapaat ja vaivattomat, etuaskel on eteen ulottuva. Kankeat, jäykät, pomppivat tai kierteiset liikkeet ovat vakava virhe.

Karva: Erittäin tärkeä rotupiirre. Kaksinkertainen karvapeite, jossa pehmeä, pellavainen pohjavilla ja kovempi peitinkarva, joka ei saa olla kankeaa vaan tuntuu koskettaessa karhealta. Karvapeitteen tulee olla selässä yhtenäinen, ei jakautunut; karhean karvan näkyessä pehmeämmän pohjavillan seasta karvapeite näyttää kuin lyijykynällä piirretyltä. Eturaajoissa on n. 5 cm pitkät hapsut. Hännän yläpuolen karva on kankeaa, alapuolen pehmeämpi karva muodostaa sievän viirin.

Väri: Pippuri tai sinappi.

Pippuri: Väri vaihtelee tumman sinertävänmustasta vaalean hopeanharmaaseen, keskisävyt ovat toivotuimmat. Rungon väri ulottuu selvästi lapojen ja lonkkien alapuolelle ja sulautuu vähitellen raajojen ja kypälien väriin, joka vaihtelee rungon värin mukaan voimakkaan punaruskeasta vaalean kellanruskeaan. Tuuhea, hopeanvalkoinen päätupsu. Sinappi: Väri vaihtelee punertavanruskeasta vaalean kellanruskeaan. Tuuhea, kermanvalkoinen päätupsu, raajat ovat hivenen päättä tummemmat. Kummallakin värimuunnoksella eturaajojen hapsutus on jonkin verran vaaleampaa kuin raajan etupuolella oleva karva. Hieman valkoista väriä rinnassa ja valkoiset kynnet sallitaan; valkoiset kypälät ovat virhe. Hännän alapuolen karva on vaaleampaa kuin yläpuolen karva, jonka tulee olla tummempaa kuin rungossa.

Paino: Hyvässä työkunnossa olevan koiran paino on 8–11 kg. Alhaisemmat painot ovat toivotuimmat.

Virheet: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuina virheen vakavuuteen.

Huom: Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussisiin.

Vaikka rotua ei enää käytetä sen alkuperäiseen tehtävään eli pienriistan metsästykseseen, on tärkeää säilyttää rotumääritelmän mukainen rakenne ja ulkomuoto. Kasvattajien kannattaa kiinnittää huomiota karvanlaatuun: kyseessä on nypittävä, karheaturkkinen rotu, jota ei kuulu trimmata kauttaaltaan saksin. Erittäin runsas, pumpulimaisen pehmeä tehostekarva on yleistynyt rotukehissä, mutta se on näyttävyydestään huolimatta virheellinen ja kotikoiralla myös työläs hoitaa, koska se kerää roskaa ja takkuuntuu helposti.

Suomalaiset dandiet ovat ulkomuodoltaan varsin tasokkaita. Näyttelyaktiivisuus on vaihdellut: 2010-luvun alussa näyttelytuloksia rodulla oli vuosittain alle 200, vuosikymmenen loppupuolella se kohosi välille 250–300. Keskiarvo 2020-luvulla on ollut noin 170, mutta lukua pienentää COVID-pandemian aiheuttamat rajoitukset näyttelyiden määrässä vuosina 2020–2021. Valtaosa tuloksista on erinomaisia, joitain kymmeniä erittäin hyvä-laatuarvosteluja sekä muutama hyvä-laatuarvostelu. Rotuyhdistys ei järjestä erillisiä jalostustarkastuksia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa 2019–2024. Seuraavassa taulukossa tarkastellaan siinä esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

TAVOITE	TOIMENPIDE-EHDOTUKSET 2024	TOTEUTUMA
JALOSTUSPOHJA: Populaation koon edelleen kasvattaminen ja geenipoolin kutistumisen pysäyttäminen	JALOSTUSPOHJA: Jalostusmateriaalia laajennetaan käyttämällä vierassukuisia tuontikoiria sekä kannustamalla laajakatseisuuteen siitoskoiria valittaessa: kaikkien käytettävien koirien ei tarvitse olla ulkomuodollisesti erinomaisia. Suositellaan että kasvattajat pitäisivät tavoitteena alle 6,25 % sukusiitosastetta (SKL:n suositus). Suositellaan että uroksia ja narttuja käytettäisiin jalostukseen suunnilleen yhtä paljon ja vältettäisiin uusintayhdistelmiä. Lisäksi suositellaan, että yhdellä koiralla olisi elinaikanaan enintään 2 pentuetta/7 pentua.	Tuontikoiria on jalostukseen noin puolessa pentueissa. Sukusiitos-% on keskiarvona pysynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana vuositasolla alle SKL:n suosituksen. Joillain koirilla on enemmän kuin 3 pentuetta, ja muutamien yksittäisten koirien jälkeläismäärät ovat ylittäneet suositukset selvästi.
LUONNE: Huomion kiinnittäminen koirien hermorakenteeseen ja heikkojen luonteiden (arka, aggressiivinen) karsiminen pois jalostuskäytöstä.	LUONNE: Toivotaan, että kasvattajat suosivat valinnoissaan hyväluonteisia, tasapainoisia koiria ja välttävät tunnetusti hermostuneiden koirien jalostuskäyttöä.	Viiden viime vuoden aikana vain yksi koira on luonnetestattu. Muita testejä ei ole tehty. Rodunomaisia kokeita ei rodulle ole, mutta viime vuosien aikana eri koelajien harrastus on lisääntynyt.
TERVEYS: Tavoitteena säilyttää vähintään nykyisellään.	TERVEYS: Suositellaan että kasvattajat tutkituttaisivat jalostuskoiriensa terveyden, erityisesti silmät, sekä käyttävät jalostukseen vain terverakenteisia, hyväkuntoisia koiria. Suositellaan tiedottamaan jalostustoimikunnalle erilaisista ilmenevistä sairauksista rodun terveystilanteen ymmärryksen ylläpitämiseksi.	Silmien terveystä on tutkittu suhteellisen aktiivisesti. Useampia silmien joukkotarkastuksia on järjestetty. Luustokuvauksien tuloksia on tallennettu virallisesti vasta parin viime vuoden ajan.
LISÄÄNTYMINEN: Säilyttää rodun luonnollinen lisääntymiskyky mm. luonnollisen synnytyksen osalta.	LISÄÄNTYMINEN: Kasvattajia kehoitetaan sulkemaan myöhemmästä jalostuksesta yksilöt, jotka eivät pysty synnyttämään itse esim. heikkojen polttojen takia. Myös astumishaluttomat urokset tulee sulkea pois jalostuksesta.	Erityisiä lisääntymisongelmia ei ole ilmennyt.
ULKOMUOTO: Oikeantyyppinen, nykyisen kokoinen terrieri jolla kuitenkin on vahva luusto ja terveet liikkeet.	ULKOMUOTO: Kehotetaan välttämään sellaisen koiran jalostuskäyttöä, jolla on jokin rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe. Suositellaan lisäksi, että jos koiraa käytetään jalostukseen, sen tulee olla saanut näyttelystä vähintään EH.	Jalostukseen käytetyt koirat ovat pääsääntöisesti saavuttaneet suositellun näyttelytuloksen.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Seuraavan viiden vuoden aikana tavoitteena on jatkaa edellisessä JTOssa tunnistettuja tärkeimpiä asioita. Lisäksi pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan uuden eläinten hyvinvointilain sekä siihen liittyvän jalostusasetuksen vaikutuksia koirankasvatukseen ja varautumaan niihin.

Selvitetään ja edistetään mahdollisuutta ottaa PEVISA käyttöön rodussa. PEVISA:n kohteina kyynärien, selän ja silmien terveys perustuen Eläinten hyvinvointilain Jalostusasetukseen.

TAVOITE	TOIMENPIDE
JALOSTUSPOHJA: Populaation koon edelleen kasvattaminen ja geenipoolin kutistumisen pysäyttäminen	JALOSTUSPOHJA: Jalostusmateriaalia laajennetaan käyttämällä vierassukuisia tuontikoiria sekä kannustamalla laajakatseisuuteen siitoskoiria valittaessa: kaikkien käytettävien koirien ei tarvitse olla ulkomuodollisesti erinomaisia. Suositellaan että kasvattajat pitäisivät tavoitteena alle 6,25 % sukusiitosastetta (SKL:n suositus). Suositellaan että uroksia ja narttuja käytettäisiin jalostukseen suunnilleen yhtä paljon ja vältettäisiin uusintayhdistelmiä. Lisäksi suositellaan, että yhdellä koiralla olisi elinaikanaan enintään 2 pentuetta/7 pentua.
LUONNE: Huomion kiinnittäminen koirien hermorakenteeseen ja heikkojen luonteiden (arka, aggressiivinen) karsiminen pois jalostuskäytöstä.	LUONNE: Toivotaan, että kasvattajat suosivat valinnoissaan hyväluonteisia, tasapainoisia koiria. Erityisesti kehoitetaan välttämään tunnetusti hermostuneiden koirien jalostuskäyttöä.
TERVEYS: Tavoitteena säilyttää vähintään nykyisellään.	TERVEYS: Suositellaan että kasvattajat tutkittaisivat jalostuskoiriensa terveyden, erityisesti silmät, selän ja kyynärät, sekä käyttävät jalostukseen vain terverakenteisia, hyväkuntoisia koiria. Suositellaan tiedottamaan jalostustoimikunnalle erilaisista ilmenevistä sairauksista rodun terveystilanteen ymmärtämiseksi.
TERVEYS: PEVISA käyttöön	Selvitetään PEVISA:n käyttöönottoa rotuun. Tutkittavina alueina Eläinten hyvinvointilain Jalostusasetuksen määrittelemät kyynärät (INC-kuvaus) sekä välilevytyriin liittyvä selkäterveys (IDD-kuvaus). Lisäksi glaukoomataipumuksen vuoksi silmien oftamoskopia ja gonioskopia.
LISÄÄNTYMINEN: Säilyttää rodun luonnollinen lisääntymiskyky mm. luonnollisen synnytyksen osalta.	LISÄÄNTYMINEN: Suositellaan, että kasvattajat eivät käytä toistuvasti jalostukseen yksilöitä jotka eivät pysty synnyttämään itse esim. heikkojen polttojen takia. Astumishaluttomat urokset tulee sulkea pois jalostuksesta. Jalostustoimikunta selvittää lisääntymisterveyden tilannetta rodussa.
ULKOMUOTO: Oikeantyyppinen, nykyisen kokoinen terrieri jolla kuitenkin on vahva luusto ja terveet liikkeet.	ULKOMUOTO: Kehotetaan välttämään sellaisen koiran jalostuskäyttöä, jolla on jokin rotumäärittelmän mukaan hylkäävä virhe. Suositellaan lisäksi, että jos koiraa käytetään jalostukseen, sen tulee olla saanut näyttelystä vähintään EH eli kaikkien jalostukseen käytettävien koirien ei tarvitse olla erinomaisia tai näyttelyssä käyneitä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Rotuyhdistys suosittelee kasvattajia noudattamaan jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Yksittäisen koiran pentuemäärän suositellaan olevan enintään 2 pentuetta tai 7 pentua. Kasvattajien tulisi suosia mahdollisimman paljon eri uroksia ja narttuja ja välttää samojen yhdistelmien uusimista ilman erittäin painavaa syytä.

Pentueiden sukusiitosaste tulee edelleen pitää mahdollisimman alhaisena perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Arkoja tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Suositellaan, että kaikilta jalostukseen käytettäviltä koirilta tutkitaan vähintään silmät (ml. gonioskopia), mielellään myöskin selkä (ml. IDD) sekä kyynärnivel (INC).

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotuyhdistys tekee yhteistyötä Suomen Kennelliiton ja Suomen Terrierijärjestön kanssa, jakaa tietoa JTO:sta ja tiedottaa ajankohtaisista asioista rodun kasvattajille, harrastajille ja omistajilla. Jalostustoimikunta osallistuu ulkomuototuomareiden erikoiskoulutuksen järjestämiseen. Toimikunta tekee terveystarkastuksia sekä pitää yhteyttä muiden maiden rotujärjestöihin.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

<p>VAHVUUDET</p> <p>Rotu: Luonne: Keskimäärin hyvät luonteet. Sopeutuvainen, yhteiskuntakelpoinen. Persoonallinen, reipas rotu. Tunnettavuus kasvussa. Terveys: Rotu on tällä hetkellä varsin terve. Rotuyhdistys: Yhdistyksellä on jalostustoimikunta. Tiedotus toiminta (rotulehti, Internet). Rodun harrastajien määrä on pienessä kasvussa.</p>	<p>HEIKKOUEDET</p> <p>Rotu: Kapea geenipohja. Luonne: Varaukselliset, arastelevat koirat, hauku- ja ääniherkkyys. Trimattava rotu, osa koirista liian pehmeäturkkisia ja vaikeahoitaisia. Terveys: Glaukoomaan ei ole löydetty yksittäistä geenivirhettä jotta alttius voitaisiin testata. Rotuyhdistys: Pieni aktiivijoukko, tehtävät kasaantuvat samoille henkilöille. Uusia tekijöitä kaivataan.</p>
<p>UHAT</p> <p>Ulkoiset: Kansallinen ja EU-tason lainsäädännön vaikutukset koiranjalostukseen sääntelyn kautta. Rotu: Kapea geenipohja. Luonne: Heikon hermorakenteen omaavien yksilöiden käyttö jalostukseen. Ulkomuoto: Selvästi liian kevyt- tai raskarakenteiset koirat Terveys: Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen. Selkäsairauksien lisääntyminen. Rotuyhdistys: Uusia aktiiveja ei saada riittävästi mukaan toimintaan. Yhteistyökyvyn puute. "Leirytyminen".</p>	<p>MAHDOLLISUUDET</p> <p>Rotu: Rodun tunnettavuuden lisääntyminen. Geenipoolin laajentaminen kansainvälisen yhteistyön avulla. Ulkomuoto: Säilytetään liioittelematon, terverakenteinen, oikean kokoinen dandie. Luonne: Säilyy hyvänä, jopa parantuu. Terveys: Rodun terveyden säilyminen. Tällä hetkellä gonioskopia-tutkimus tarjoaa yhdenlaisen ja ainoan keinon saada tietoa riskistä sairastua glaukoomaan. (Helsingin Yliopisto ja AHT tekevät yhteistyössä tutkimusta glaukoomageenin löytämiseksi.) Kerätään mahdollisimman tarkkaa tietoa selkäterveyden kehityksestä jotta pystytään suunnittelemaan mahdollisia jatkotoimenpiteitä. Rotuyhdistys: Lisääntyvä yhteistyö, myös eri koiratahojen välillä. Avoimuus ja yhteistyö. Säännölliset, toimivat, keskustelevat kasvattajapäivät. Aktiivinen jalostustoimikunta. Yhteistyötä yli rajojen.</p>

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Sairauksien lisääntyminen	Tiedonpuute, ei tarpeeksi huomiota laajasti terveyteen jalostusvalinnoissa.	Tiedotus. Terveystutkimukset. Kriteerit jalostuskoirille.	Jalostuskoirien tutkiminen. Tiedottaminen.	Suosion lasku.
Luonteen ongelmat	Tiedonpuute, ei tarpeeksi huomiota luonteeseen jalostusvalinnoissa. "Liian söpö", kotikasvatuksen merkitystä ei ymmärretä.	Tiedottaminen.	Pennunostajien valistus. Kasvattajan vastuu.	Suosion lasku, jolloin populaatio pienenee entisestään.
Geenipooli kapenee liikaa	Pieni populaatio. Jalostukseen käytettävät koirat sukua toisilleen.	Laajakatseisemmat jalostusvalinnat.	Enemmän huomiota sukusiitosasteeseen. Tuontikoirat.	Jalostus vaikeutuu ja lopulta loppuu. Rodun katoaminen uhkana.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Tavoiteohjelman toteutumisen seurannasta vastaa ensisijaisesti jalostustoimikunta, joka kerää vuosittain tietoja (rekisteröinnit, tutkimustulokset jne.). Näistä koottavia tilastoja julkaistaan yhdistyksen lehdessä.

Jalostuksen tavoiteohjelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään 5 vuoden välein.

Vuosi 1: JTO:sta tiedotetaan laajasti

Vuosi 2: Mahdollisesti kasvatus- ja jalostuspäivät (esim. yhdessä jonkun muun terrieriyhdistyksen kanssa)

Vuosi 3: Erikoiskoulutus uusille tuomareille

Vuosi 4: Kasvatus- ja jalostuspäivät. Uusi terveys- ja luonnekysely omistajille ja kasvattajille.

Vuosi 5: Uuden JTO:n (2031–2035) työstäminen, ennakkotarkastus ja hyväksyttäminen yhdistyksen sekä rotujärjestön yleiskokouksissa ja Kennelliitossa.

7. LÄHTEET

- Bartlett, Thesis. (1976)
- Dandiedinmontinterrierit - DDT ry:n terveystarkastus. (2023)
- Garmer Lennart, Glaucoma. Artikkelele lehdessä Dandie Dinmont Bladet 4/2004. (2004)
- Genome-Wide Association Study Identifies a Novel Canine Glaucoma Locus. Saija J. Ahonen, Elina Pietilä, Cathryn S. Mellersh, Katriina Tiira, Liz Hansen, Gary S. Johnson, Hannes Lohi (2013)
- Goddard & Beilharz, Applied Animal Behaviour Science (1986)
- Gordon John F, The Dandie Dinmont Terrier (1959)
- Kenneliitto, terveystarkastus koonti Dandiedinmontinterrierit (2024)
- Sampson J, UK Kennel Club KC Genetics Coordinator and Member of the BVA/KC/ISDA Eye Panel
- Stenmark Betty-Anne, Dandie Dinmont Terrier (2000)
- Wiborg Jonas, Terrierna från Charlieshope. En bok om Dandie Dinmont Terriers. (1990)

8. LIITTEET

Rotumääritelmä